

Dýchací soustava

Funkce:

- **zevní dýchání** přenos dýchacích plynů (CO₂, O₂) mezi zevním prostředím a krví, **vnitřní dýchání** mezi krví a tkáněmi
- dutina nosní obsahuje čichové buňky
- v hrtanu (larynx) tvorba hlasu
- vyústění sluchové trubice do nosohltanu

Horní cesty dýchací (hlavový oddíl)

Cavum nasi

Pharynx (hltan)

Dolní cesty dýchací (krční a hrudní oddíl)

Larynx (hrtan)

Trachea (průdušnice)

Bronchi

1. Horní cesty dýchací

Zevní nos (nasus externus)

Kostěný skelet

Chrupavčitý skelet

Cavum nasi

Nares - vestibulum nasi - cavitas nasi propria – choanae

Septum nasi

Pars ossea

Pars cartilaginea

Pars membranacea

Strop dutiny nosní

Spodina dutiny nosní

Laterální stěna dutiny nosní

Concha nasalis superior

Concha nasalis media

Concha nasalis inferior

Cavum nasi

meatus nasi (superior, medius, inferior) – vymezeny skořepami nosními, proti dolnímu průchodu nosnímu leží dorzálně ***ostium pharyngeum tubae auditivae***
choanae

Sliznice

Regio olfactoria – strop, přelehlá část septa a laterální stěny

Regio respiratoria –epistaxis - locus Kiesselbachi

Sinus paranasales:

Sinus maxillaris – meatus nasi medius

Sinus frontalis – meatus nasi medius

Sinus ethmoidalis – meatus nasi medius et superior

Sinus sphenoidalis – meatus nasi superior

Ductus nasolacrimalis – meatus nasi inferior

Pharynx (hltan)

Nasopharynx (nosohltan)

od spodiny lebni k měkkému patru
(tuba auditiva, tonsilla pharyngea)

Oropharynx (C2-4) - souvisí
přes isthmus faucium s dutinou
ústni (Waldeyerův lymfatický okruh)

Pars laryngea pharyngis

(u C6 přechází do jícnu) v přední
stěně je aditus laryngis

2. Dolní cesty dýchací

Larynx

Chrupavky hrtanu

Cart. thyroidea (laminae, cornua,
linea obliqua)

Cart. epiglottica (petiolus)

Cart. cricoidea (arcus, lamina)

Cartt. arytenoideae (proc.muscularis
a vocalis)

Cartt. cuneiformes

Cartt. corniculatae

Spoje hrtanových chrupavek

Membrana thyrohyoidea

Lig. cricothyroideum (koniotomie)

Membrana quadrangularis

(od epiglottis k arytenoidní chrupavce, ligg. vestibularia)

Conus elasticus

(mezi ligg. vocalia a arcus cartilaginis cricoideae)

Membrana fibrocartilaginea laryngis

conus elasticus + membrana quadrangularis

Ligg. vestibularia (zesílený okraj membrana quadrangularis)

Ligg. vocalia (zesílený okraj conus elasticus)

- dlaždicový epitel (hodně namáhány)

Lig. cricotracheale

Ligamentum hyoepiglotticum

Ligamentum thyroepiglotticum

Klouby:

Art. cricothyroidea

Art. cricoarytenoidea

Svaly laryngu

Svaly laryngu ovlivňují polohu, délku a napětí vazů hlasových a polohu *epiglottis*.

1) svaly ovládající hrtanovou přiklopku:

a) Musculus thyroepiglotticus

b) Musculus aryepiglotticus

2) svaly zodpovědné za respirační (abdukci) nebo fonační (addukci) polohu hlasivek:

- a) **Musculus cricoarytaenoideus lateralis**
zužuje hlasivkovou štěrbinu (addukce vazů hlasových)
- b) **Musculus cricoarytaenoideus posterior**
(musculus posticus) rozšiřuje hlasivkovou štěrbinu – **abdukci** hlasových vazů (ligg. vocalia)
- c) **Musculus arytaenoideus**
je nejsilnějším adduktorem

**3) svaly ovlivňující napětí vazů
hlasových:**

**a) Musculus cricothyroideus
napíná vazy hlasové**

**b) Musculus
thyroarytaenoideus uvolňuje
napětí vazů hlasových**

**c) Musculus vocalis
zajišťují jemnou regulaci
tvaru a napětí vazů
hlasových**

**Svaly hrtanu jsou inervovány z
nervus vagus cestou:**

***nervus laryngeus superior*
(*musculus cricothyroideus*)**

***nervus laryngeus inferior*
(všechny ostatní hrtanové
svaly)**

Poloha respirační
vazy hlasové v **abdukci**

Poloha fonační
vazy hlasové v **addukci**

Zkrácení a povolení h.v.

m. thyroarytenoideus

Prodloužení a napnutí h.v.

m. cricothyroideus

podslizniční vazivo – edémy

Folliculi lymph. laryngei

Tonsilla laryngea

Na zadní ploše epiglotis-
chut'ové pohárky

Larynx

1) Vestibulum laryngis

epiglottis (aditus laryngis) až plicae vestibulares

2) Ventriculus laryngis

plicae vestibulares až plicae vocales (nepravé a pravé hlasové vazy)

rima glottidis – sagitální štěrbina mezi vazy hlasovými

3) Cavitas infraglottica

Laryngoskopický obraz

laryngoskopie

**respirační
postavení**

**fonační
postavení**

Průdušnice - Trachea

Pars cervicalis (C6- C7)

Pars thoracica (Th1-Th4)

novorozenec od C4

dítě od C5

Bifurcatio tracheae (Th4)

= 1. dělení průduškového stromu

Carina tracheae

Rozměry: délka 10-11 cm, průměr 12 mm

Trachea (C6–Th4 nebo 5)

Cartilagines tracheales (15-20, tvar podkovy)

Ligamenta anularia

Paries membranaceus (vazivo, hladká svalovina)

Sliznice:

víceřadý řasinkový epitel

Trachea se ve výši Th₄₋₅ dělí na: primární průdušky

Bronchus principalis dexter

Bronchus principalis sinister

**Kratší, širší
odstupuje méně** → **cizí těleso vniká v 75%
do pravé průdušky**

**rozvětvení
(bronchiální strom – arbor bronchiales)**

Syntopie: *vpředu* štítná žláza, *vzadu* jícn

Koniotomie, Tracheotomie

Koniotomie (lig. crycothyroideum)

Tracheotomie horní a dolní

Koniotomie
Tracheotomie horní
Tracheotomie dolní

Arbor bronchiales

Bronchi principales se dělí na:

- **bronchi lobares** - sekundární průdušky
  - **bronchi segmentales** terciární průdušky
- (segment plicní má tvar pyramidy hrotem obrácené k hilu, segmentektomie)

poslední úsek tvoří:

- **bronchioli terminales** <1mm, nemají výztuž, stěna tvořena hladkou svalovinou – může uzavřít bronchiální průsvit

Arbor alveolaris – dýchací oddíl plic – výměna dýchacích plynů

- **bronchioli respiratorii**
  - **ductuli alveolares** – atrium - **sacculi alveolares** - **alveoli pulmonis**
- sklípkové chodbičky   sklípkové váčky   plicní sklípky

Bronchografie

Bronchoskopie

Plíce - pulmo

Uložení plic:

dutina hrudní – pleurální dutiny

Výška 20-24 cm, hmotnost okolo 600g,

hustota plicní tkáně 0,4-0,8g/cm₃

barva růžová – mramorování - černá

Plíce (*Pulmo*, řec. *Pneumon*)

Popis plic:

facies diaphragmatica - baze

apex pulmonis - vrchol (sahá nad apertura thoracis superior)

facies costalis - (otisky žeber)

facies mediastinalis (branka–hilus pulmonis–dx. BAV, sin. ABV)

radix pulmonis – stopka plicní, kaudálně lig. pulmonale

Otisky

Srdce

Aorta

Jícen

1. žebro

další tepny a žíly

Plíce (*Pulmo*) - dělení

fissura obliqua (Th4 – VI.žebro)

fissura horizontalis (podél IV. žebra)

Pulmo dex. 3 laloky (sup., medius, inf.)

Pulmo sin. 2 laloky (sup., in.)

–Incisura cardiaca- lingula pulmonis

Dílce: segmenta bronchopulmonalia

Dextra – 10

Sinistra -10 (někdy 8) I. a II. spojen
a VII. v 90% chybí

HILUM PULMONALE

Levá plíce

Pravá plíce

Nutritivní a funkční oběh plic

Nutritivní oběh

Aorta thoracica (+ mezižeburní tepny)

- **rami bronchiales** (1 vpravo – nejčastěji z a. intercostalis tertia, 2 vlevo přímo z hrudní aorty)
podél průdušek až po bronchioli respiratorii
- **venae bronchiales**
do v. azygos, v. hemiazygos accessoria, vv. intercostales

Funkční oběh – malý krevní oběh

Pravá srdeční komora → truncus pulmonalis → arteriae pulmonales dx.+ sin. (**odkysličená krev**) → kapiláry → 4 **venae pulmonales** (2 dx., 2 sin.) (**okysličená krev**) → Levá srdeční síň.

- **větvení arterií odpovídá bronchům**
  - vlevo hyperarteriální bronchus (pod tepnou)
  - vpravo eparteriální bronchus (nad tepnou)
- **žilky nezávisle na tepnách v septech mezi lalůčky**
- **elastické, nízkotlaké řečiště 25/5 Torr, svalovina jen u fétů, u dospělých až od < 1mm**

Surfactantum (Surfaktant) (alveolární „lining complex“)

- **Surface-active-agent**
- snižuje povrchové napětí alveolů
- zabraňuje jejich kolabování během výdechu
- resorpce a obnova alveolárními buňkami
- průchod do dýchacích cest = bronchoalveolární tekutina

Pneumothorax

PLEURA – serózní blána (jednovrstevný plochý epitel)

pleura visceralis (poplicnice, srostlá s povrchem plic)

pleura parietalis (pohrudnice, vystýlá dutinu hrudní)

mezi nimi štěrbina (podtlak) s malým množstvím tekutiny

Oba listy v sebe přecházejí v hilu plicním.

Obě plíce jsou v samostatných dutinách –

cavum pleurae dextrum et sinistrum

a) Pleura costalis

b) Pleura mediastinalis

c) Pleura diaphragmatica

Recessus pleurales

– záhyby na přechodu částí pleury

Cupula pleurae

– vystupuje nad I. žebro a klíček

Záhyby pleury

- 1) **Recessus costodiaphragmaticus**–hromadění krve nebo výpotku
- 2) **Recessus costomediastinalis**
- 3) **Recessus phrenicomediastinalis**

Orientační čáry:

linea mediana ant.

linea sternalis

linea parasternalis

linea medioclavicularis

linea axillaris ant., med., post.

linea scapularis

linea paravertebralis

linea mediana post.

Hranice pleury

Cupula pleurae - 1-2cm nad klíční kost

Area interpleuralis superior

2. žebro – 4. žebro paralelně, dx až 6. žebro, sin. incisura cardiaca

Area interpleuralis inferior

Medioklavikulární čára 7. žebro

Střední axilární čára 9. žebro

Skapulární čára 11. žebro

Paravertebrální čára 12. žebro – pak k C₇ a ke cupula pleurae

Hranice plic

- *apex pulmonis* vyplňuje *cupula pleurae*, projikuje se 1–2 cm nad klíční kost
- přední okraj: při nádechu shodný s předním okrajem pleury
- dolní okraj: promítá se o 1–2 žebra kraniálněji než dolní okraj pleury
- zadní okraj: promítá se laterálně od trnových výběžků v rozsahu Th1 až Th12

Mechanismus dýchání

Vdech (inspirium) pomocí bránice a mm. intercostales ext.

Výdech (expirium) pomocí mm. intercostales int. a intimi

Mechanismus vdechu - aktivní

Kontrakce bránice – zvětšení hrudníku v longitudinálním směru

Kontrakce vnějších mezižeber. svalů – zvětšení hrudníku v předozadním směru

Pokles tlaku v cavitas pleuralis

Přilnavost plic ke stěně – plíce sledují pohyb hrudníku a vzduch se nasává do plic

Mechanismus výdechu - pasivní

Relaxuje bránice (reflektoricky se kontrahují břišní svaly a tlačí ji kraniálně)

Kontrakce mm. intercostales interni a intimi, elasticita plicní tkáně a váha hrudníku – pokles žeber – výdech

Dýchací svaly

- **Vdechové** (= inspirační)
  - **Hlavní**: mm. **intercostales externi**, **diaphragma** (mm. scaleni, mm. levatores costarum)
  - **Pomocné (auxiliární)**: m. pectoralis major + minor, m. latissimus dorsi, m. serratus anterior + post. sup., m. sternocleidomastoideus, m. subclavius, (m. sternothyroideus, m. sternohyoideus)
  - *orthopnoická poloha (fixace HK)*
- **Výdechové** (= expirační)
  - **Hlavní**: mm. **intercostales interni** (+ intimi, m. subcostales)
  - **Pomocné (auxiliární)**: m. rectus abd., m. obliquus abd. ext. + int., m. transversus abd., m. serratus post. inf., m. transversus thoracis, (m. quadratus lumborum)

Plíce novorozence

- předčasný porod mezi 24. a 28. týdnem může novorozenec přežít (dříve nejsou plíce ještě dostatečně připravené na výměnu plynů, neprodukuje surfaktant)
- právní význam – zlom mezi úplnou a částečnou závislostí plodu na matce
- plíce novorozence, který se nadechl se udrží na hladině, pokud nedojde k prvnímu nádechu (narození mrtvého novorozence) plíce klesá ke dnu – význam v soudním lékařství

Obrázky:

Atlas der Anatomie des Menschen/Sobotta.

Putz,R., und Pabst,R. 20. Auflage. München:

Urban & Schwarzenberg, 1993

Netter: Interactive Atlas of Human Anatomy.

Naňka, Elišková: Přehled anatomie. Galén, Praha 2009.

Čihák: Anatomie I, II, III.

Drake et al: Gray's Anatomy for Students. 2010